

سورة الاحقاف

٩٨٤٧٧

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

رشته: مشاوره گرا
مقطع: کارشناسی ارشد

موضوع پایان نامه:

اثربخشی آموزش مؤلفه‌های ابراز وجود بر میزان احساس ایمنی

دانش آموزان دختر مدارس هوشمند در سال تحصیلی ۸۶-۸۷

استاد راهنما:

دکتر اسماعیل زارعی زوارکی

استاد مشاور:

دکتر خدیجه آرین

استاد داور:

دکتر احمد اعتمادی

پژوهشگر:

ترانه مؤذنی

زمستان ۱۳۸۶

۱۳۸۷ / ۳ / ۲۸

۹۵۴۳۳

اطلاعات آزمون علمی
تاریخ آزمون

تقدیر و تشکر :

خداوندا والاترین سپاس، تورا است که به من توان دادی تا این مختصر را که به لطف تو حاصل شده به انجام رسانم و حال از تومی خواهم که کرامت خود را افزون نمایی تا آنچه را که نشات گرفته از احساس و قدرشناسی ام می باشد، تقدیم این انسانهای والا و گراتقدر نمایم.....

استاد گراتقدر و فاضل جناب آقای دکتر زارعی زوارکی، عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی که در سایه حضور گرمتان، علم و عمل، سعی و صبر آموختم و همواره مایه دلگرمی و امیدواری ام شدید و در روند اجرای این پژوهش کمک های ارزنده خود را از من دریغ ننمودید.

استاد گرانمایه، سرکار خانم دکتر خدیجه آرین، عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی به خاطر زحمات بی دریغی که به عنوان استاد مشاور در انجام این پژوهش متحمل شدید کمال تشکر را دارم و راهنمایی های مشوقانه و دلسوزانه تان را در امر تحصیل در این دانشکده و انجام این پژوهش همواره به یاد خواهم داشت.

همچنین از استاد فرزانه جناب آقای دکتر احمد اعتمادی که داوری پژوهش اینجانب را بر عهده گرفته اند سپاسگزارم.

و در آخر برای تمامی کسانی که اینجانب را در انجام این پژوهش مساعدت و یاری نمودند آرزوی سلامتی، نیکبختی و بهروزی دارم.

تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم

همیشه با منید

در هر کلامی بر زبانم که باعث فیری شود

در هر فیری در دستانم که در دلی جوانه امید بکارد

و در هر نوری در چشمانم که راهی را روشن کند

چه شرمنده ام که در برابر همهٔ بزرگی و فوبی تان، چیزی در فور مقام بلندتان ندارم

که تقدیمتان کنم.

فودتان گفتید که فقط فوبی و بدی می ماند

دعایم کنید، یادم بماند

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول (معرفی پژوهش):

.....	مقدمه	۴
.....	بیان مسأله	۷
.....	اهمیت و ضرورت تحقیق	۱۲
.....	اهداف پژوهش	۱۷
.....	پرسش‌های اساسی پژوهش	۱۸
.....	فرضیه‌های پژوهش	۱۸
.....	تعریف متغیرهای پژوهش	۱۹
.....	تعاریف نظری و اژگان اختصاصی پژوهش	۲۰
.....	تعاریف عملیاتی و اژگان اختصاصی پژوهش	۲۲

فصل دوم (مبانی نظری و پیشینه پژوهش)

.....	مقدمه	۲۵
.....	ابراز وجود	۲۹
.....	تعریف ابراز وجود	۳۱
.....	تاریخچه ابراز وجود	۳۴
.....	انواع ابراز وجود و مؤلفه های آن	۳۶
.....	انواع پاسخ‌های ابراز وجود و سبک های پاسخ دهی	۳۸
.....	علل ناتوانی در ابراز وجود	۴۰
.....	چرا ابراز وجود مهم است؟	۴۲

۴۳	هنگامی که افراد جرأت‌ورزی می‌کنند
۴۴	آموزش ابراز وجود
۴۷	هدف‌ها و شیوه‌های آموزش ابراز وجود
۴۸	ایفای نقش
۴۹	هدف‌های درمان از طریق ایفای نقش
۵۰	مراحل ایفای نقش
۵۰	مزیت‌های روش ایفای نقش
۵۱	کاربردهای ایفای نقش
۵۲	احساس امنیت و ایمنی
۵۳	امنیت از دیدگاه روان‌شناسی
۵۴	نیاز اساسی ایمنی - نایمنی
۵۴	ضرورت احساس ایمنی در شکوفایی فردیت فرد
۵۵	احساس عدم امنیت در رابطه با دیگران
۵۶	نشانه‌گان احساس نایمنی و احساس ایمنی
۵۷	ارزش حیاتی احساس ایمنی
۵۹	تقسیم‌بندی نیازهای انسانی
۶۰	احساس ایمنی - نایمنی روانی
۶۱	امنیت روانی (احساس ایمنی در رابطه با خود)
۶۱	احساس ایمنی - نایمنی خانوادگی
۶۲	امنیت خانوادگی و احساس ایمنی در کانون خانواده
۶۳	احساس ایمنی - نایمنی اجتماعی
۶۳	احساس ایمنی در اجتماع (امنیت اجتماعی)
۶۴	نظریه‌های مربوط به امنیت روانی
۶۷	احساس ایمنی در کانون خانواده و نظریه‌های مربوط به آن

۶۹	احساس ایمنی در اجتماع و نظریه های مربوط به آن
۷۰	نوجوانی، سلامتی نوجوان و چالش های عاطفی و هیجانی اش
۷۳	انزوای اجتماعی (ظهور بیماری مدرن عصر حاضر) و پیامدهای آن
۷۵	تأثیرات بازیهای رایانه ای
۸۰	انسان پردازشگر و ضرورت های عصر حاضر
۸۱	اینترنت اولین ترجیح نوجوانان
۸۳	تحول در نظام تعلیم و تربیت
۸۴	آموزش و پرورش و تفاوت آن در دو دوره سنتی و مدرن
۸۶	ویژگی های اینترنت و کاربرد آن در آموزش
۸۸	رویکردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در نظام آموزشی
۸۹	مزایای آموزشی اینترنت
۹۰	دلایل و موانع به کارگیری تکنولوژی اطلاعات
۹۱	رسالت آموزش و پرورش
۹۳	معرفی مدارس هوشمند
۹۴	ایران و مدارس هوشمند
۹۵	طرح پایلوت مدارس الکترونیک، مدارس هوشمند
۹۶	راهبردها، خط مشی ها و ارکان مدارس هوشمند
۹۷	ویژگی های ارکان مدارس هوشمند و ارزیابی آن
۱۰۰	مدیریت مدارس هوشمند و اصول حاکم بر آن
۱۰۱	نقش ها و مسئولیت ها
۱۰۲	محیط ارتباطی بین اجزای مدارس هوشمند و قوانین آن
۱۰۳	مشکلات و چالش ها در مدارس هوشمند
۱۰۳	استفاده از دانش روز، اطلاعات و اینترنت در مدارس هوشمند
۱۰۵	دورنمای مدارس هوشمند

پیشینه تحقیق.....	۱۰۶
الف) ابراز وجود در آینه پژوهش ها	۱۰۶
الف - ۱- در ایران	۱۰۶
الف - ۲- در خارج	۱۰۷
ب) ابراز وجود و رابطه آن با احساس امنیت در آینه پژوهش ها	۱۱۰
ب - ۱- امنیت روانی	۱۱۰
ب - ۲- امنیت خانوادگی	۱۱۲
ب - ۲- امنیت اجتماع	۱۱۳
ج) بررسی پژوهش های صورت گرفته در زمینه قابلیت آموزشی اینترنت	۱۱۵
ج - ۱- در ایران	۱۱۵
ج - ۲- در خارج	۱۱۸

فصل سوم (روش اجرای پژوهش)

مقدمه.....	۱۲۳
طرح کلی پژوهش	۱۲۴
نوع و روش پژوهش	۱۲۵
جامعه آماری	۱۲۶
حجم نمونه.....	۱۲۷
روش نمونه گیری	۱۲۷
روش اجرای پژوهش	۱۲۸
ابزار اندازه گیری پژوهش	۱۲۹
پایایی ابزار اندازه گیری	۱۳۰
روایی ابزار اندازه گیری	۱۳۱
نمره گذاری	۱۳۲

۱۳۳.....	متغیرهای پژوهش
۱۳۴.....	روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌های آماری

فصل چهارم (تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش)

۱۳۶.....	مقدمه
۱۳۷.....	تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها
۱۴۱.....	تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها

فصل پنجم (بحث و نتیجه‌گیری)

۱۴۷.....	مقدمه
۱۴۸.....	بحث
۱۵۹.....	محدودیت‌های پژوهش
۱۶۰.....	پیشنهاد‌های کاربردی
۱۶۱.....	پیشنهاد‌های پژوهشی

منابع

۱۶۳.....	فارسی
۱۷۸.....	لاتین

پیوستها:

۱۸۳.....	پیوست شماره (۱)
۱۹۰.....	پیوست شماره (۲)

فهرست جداول

عنوان جدول	صفحه
جدول ۴-۱ شاخص های توصیفی برای نمره کل احساس امنیت در پیش آزمون و پس آزمون گروه آزمایش.....	۱۳۷
جدول ۴-۲ شاخص های توصیفی برای نمره کل احساس امنیت در پیش آزمون و پس آزمون گروه کنترل.....	۱۳۸
جدول ۴-۳ شاخص های توصیفی برای مؤلفه های احساس امنیت در پیش آزمون گروه آزمایش.....	۱۳۸
جدول ۴-۴ شاخص های توصیفی برای مقیاس های احساس امنیت در پس آزمون گروه آزمایش.....	۱۳۹
جدول ۴-۵ شاخص های توصیفی برای مؤلفه های احساس امنیت در پیش آزمون و گروه کنترل.....	۱۳۹
جدول ۴-۶ شاخص های توصیفی برای مؤلفه های احساس امنیت در پس آزمون گروه کنترل.....	۱۴۰
جدول ۴-۷ مقایسه میانگین های گروه آزمایش و کنترل در میزان احساس امنیت.....	۱۴۱
جدول ۴-۸ مقایسه میانگین های گروه آزمایش و کنترل در مؤلفه احساس امنیت روانی.....	۱۴۲
جدول ۴-۹ مقایسه میانگین های گروه آزمایش و کنترل در مؤلفه احساس امنیت خانوادگی.....	۱۴۳
جدول ۴-۱۰ مقایسه میانگین های گروه آزمایش و کنترل در مؤلفه احساس امنیت در مقابل همجنس.....	۱۴۳
جدول ۴-۱۱ مقایسه میانگین های گروه آزمایش و کنترل در مقیاس احساس امنیت در مقابل جنس مخالف.....	۱۴۵

چکیده :

هدف : هدف از پژوهش حاضر، بررسی اثر بخشی آموزش مؤلفه های ابراز وجود بر میزان احساس ایمنی دانش آموزان دختر مدارس هوشمند می باشد . سؤال اصلی پژوهش عبارت است از : آیا آموزش مؤلفه های ابراز وجود میزان احساس ایمنی دانش آموزان دختر مدارس هوشمند را ارتقاء می بخشد؟

روش این پژوهش از نوع نیمه آزمایشی با گروه آزمایش و کنترل^۱ است . در این پژوهش با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای ، ابتدا از بین دو منطقه آموزشی مدارس دخترانه هوشمند شهر تهران یک مدرسه را به عنوان نمونه و به صورت تصادفی انتخاب کرده و سپس از بین کلاس های دوم متوسطه دو کلاس ۳۰ نفره از آن پایه را به صورت تصادفی و به عنوان گروه آزمایش و گروه کنترل انتخاب نمودیم . بدین ترتیب یک کلاس ۳۰ نفره به عنوان گروه کنترل و یک کلاس ۳۰ نفره به عنوان گروه آزمایش انتخاب گردید .

آزمودنی های گروه آزمایش طی ۸ جلسه ی آموزشی ۱/۵ ساعته ، تحت آموزش مؤلفه های ابراز وجود قرار گرفتند . در طی این جلسات آزمودنی ها با حقوق خود و چگونگی احراز آن در شرایط مختلف اجتماعی و فرهنگی آشنا شده و تغییرات شناختی و رفتاری لازم با توجه به مؤلفه های ابراز وجود همچون توانایی نه گفتن ، تقاضا و رد تقاضا، تعارف کردن ، ابراز عقاید مخالف و ... در آنها ایجاد گردید.

ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه میزان احساس ایمنی - نا ایمنی بود که توسط دکتر دلاور و رضایی در ایران ساخته و هنجاریابی شده است و آزمودنی ها در مراحل پیش آزمون و پس آزمون آن را تکمیل نمودند برای تجزیه و تحلیل آماری از آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (آزمون t مستقل) استفاده شد .

یافته های تحقیق :

به صورت دقیق تر نتایج پژوهش به شرح زیر می باشد:

۱- آموزش مؤلفه های ابراز وجود میزان احساس امنیت روانی دانش آموزان دختر مدارس

1 - pretest – post test randomized group design.

هوشمند را افزایش داده است.

۲- آموزش مؤلفه‌های ابراز وجود میزان احساس امنیت خانوادگی دانش‌آموزان دختر مدارس

هوشمند را افزایش داده است.

۳- آموزش مؤلفه‌های ابراز وجود میزان احساس امنیت در برابر همجنس را در دانش‌آموزان

دختر مدارس هوشمند را افزایش داده است.

۴- آموزش مؤلفه‌های ابراز وجود میزان احساس امنیت در برابر غیرهمجنس را در دانش‌آموزان

دختر مدارس هوشمند را افزایش داده است.

کلید واژه‌ها: ابراز وجود ، احساس ایمنی، آموزش گروهی ، دانش‌آموزان دختر مدارس

هوشمند .

فصل اول :

معرفی پژوهش

فناوری‌های نوین در حیطه ارتباطات و اطلاعات برخی از جنبه‌های زندگی بشر امروزی را در زمینه‌های مختلف چون رفاه، امنیت، تولید علم در مفهوم زمان و مکان بهبود بخشیده است. برخی از مهمترین دستاوردها در شاهره اطلاعاتی ارتباطی عبارتند از:

- سهولت دسترسی به حجم بسیار بالایی از اطلاعات و دانش‌های موجود در جهان
- امکان آرایه اطلاعات در محیط چند رسانه‌ای به صورت تصویر، متن و انیمیشن
- کاهش برخی هزینه‌های کسب اطلاعات
- کاهش محدودیت‌های زمانی و مکانی در دستیابی به اطلاعات
- سرعت پردازش اطلاعات و صرفه جویی در وقت
- امکان به اشتراک گذاشتن اطلاعات و بازیابی سریع آن
- ارتقای علمی کاربران

با این وجود فناوری اطلاعات پدیده‌ای قابل تأمل محسوب می‌شود. تردید عمومی به صورت تکنو فیلی^۱ (دوست داشتن تکنولوژی) و تکنو فوبی^۲ (ترس و هراس از تکنولوژی) است. بسیاری بر این عقیده اند که اتکای فزاینده ما به تکنولوژی یک جریان خطر زا و در نهایت تخریب کننده اجتماع است. اما برخی تکنولوژی را شاهره‌ای به سوی ایده‌آلها می‌دانند. در هر صورت نگاهی منطقی به آن دیدگاهی آگاهانه، پذیرا و کاربردی است. عصر اطلاعات انقلاب الکترونیکی جهان گسترده کامپیوتر اینترنت و منابع عظیم اطلاع رسانی فضای خاصی را به وجود آورده که انسان‌ها را مجبور به همراهی با خود کرده است. اینترنت چیزی بیش از یک معجزه تکنولوژی است. اینترنت در نفس خود همانند یک اجتماع است. و در این اجتماع برقراری ارتباط سریع و آسان تر صورت می‌گیرد (لیوارجانی و رحمانی نیشابور، ۱۳۸۶).

با پیدایش تکنولوژی اطلاعات و آغاز عصر ارتباطات، آموزش نیز یکی از ابزارهای تبادل اطلاعات می‌باشد. که خواه ناخواه دچار تغییر و تحول شده و در صورت عدم درک این واقعیت، مراکز آموزشی و افراد ذیربط آن فاصله زیادی از جامعه خواهند گرفت. سرعت این تغییرات آن قدر زیاد بوده

1 - techno feely
2 - techno phobia

که ظرف چند سال گذشته، چهره بسیاری از دانشگاهها را تغییر داده است. بسیاری از دانشگاههای جدید الکترونیکی را به صحنه آورده و بسیاری از روش های تدریس سنتی را به تاریخ سپرده یا خواهد سپرد (حاجی، ۱۳۸۲).

سریع بودن تحولات امروز ایجاب می کند آموزش و پرورش ایران از نگرش های آموزش جدید که مبتنی بر تکنولوژی فناوری اطلاعات هستند برای تحولات اساسی در نظام آموزشی خود استفاده کند. بدیهی است بهره گرفتن از تحولات تکنولوژیک نیازمند تغییرات اساسی در نگرش سنتی نظام آموزش و پرورش به عنوان بزرگترین سد در برابر پیشرفت های آموزش و تحولات جهانی است (فرامرزیان، ۱۳۸۴).

حال که سرمایه گذاری های نظام آموزش و پرورش هر کشوری خود نوعی سرمایه گذاری روی سرمایه های آن کشور است و این سیل بی پایان و در حال قزون تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات در جریان و سیلان می باشد، نقطه عطف و اتکای آن جزء کودکان و نوجوانان در این سیستم کنونی چه کسانی خواهند بود؟ اثرات منفی آن تا چه حد در شخصیت نوجوانان و روابط اجتماعی آنان موثر است؟ تبعات وابستگی و استفاده افراطی از تکنولوژی ارتباطات چه خواهد بود؟ بنابراین از آنجائی که نوجوانان هر جامعه ای سرمایه های معنوی و انسانی آن جامعه بوده و سازندگان فردای خویش هستند می توان با رسیدگی به وضع سلامت روان نوجوانان قدم مهمی برای رسیدن به فردای سالم و روشن آنها برداشت. با توجه به نقش و اهمیت قشر کودک و نوجوان در روند رشد و تحول کشورها، توجه به مسائل و مشکلات آنان و ارایه راهبردهای مناسب اهمیت بسیاری دارد. از آنجا که پیشگیری نسبت به درمان هزینه و پیامدهای منفی کمتری دارد توجه به اقدامات پیشگیرانه راهبردی بنیادی در جهت رفع مسائل و مشکلات کودکان و نوجوانان تلقی می شود. در واقع پیشگیری را بطور عام و در کشورهای پیشرفته، سرمایه گذاری ثابت به حساب آورده اند و جایگاه و ارزش بخش سرمایه گذاری را برای آن محفوظ می دارند. امروزه تکنولوژی بخش تفکیک ناپذیر زندگی ما و به خصوص نوجوانان شده است. پس لازم است که از اثرات این معجزه قرن بر سلامت روان کودکان و نوجوانان خود مطلع گردیده و اقدامات لازم و به موقع را در مورد آنان به عمل آورد. در این وضعیت احساس نوجوانان در ارتقاء میزان سلامت روانی آنان حائز اهمیت بسیاری است که استفاده از تکنولوژی ارتباطات و بخصوص اینترنت می تواند

برای نوجوانان احساس ایمنی در پی داشته باشد یا احساس نا ایمنی؟

برای اینکه بتوانیم نوجوانان را در مقابل تکنولوژی ارتباطات ایمن کنیم و به عبارتی در ارتقاء احساس ایمنی آنان بکوشیم بهتر است مهارت‌های اجتماعی و فرهنگ استفاده از آن را به نوجوانان بیاموزیم (عبادی، ۱۳۸۳).

نوجوانان به لحاظ موقعیت سنی و روانشناختی شان دارای ویژگیها و نیازهایی هستند. یکی از این نیازها کسب هویت اجتماعی است که توسط نظام اجتماعی و از طریق نهادهای واسطه ای مانند خانواده، رسانه‌های گروهی و دولت فراهم می شود.

در صورتی که نوجوان به نظام اجتماعی خود احساس بی هویتی کند برای جبران هویت از دست رفته از الگوهای هنجاری آن نظام منحرف شده و به منابع دیگر که متناسب با نیازهایش است رو می آورد. بنابراین وجود افرادی که به درستی یا به دروغ هویت نوجوان را در اینترنت مورد تایید قرار می دهند می تواند دلیلی باشد که نوجوانان را شیفته و مشتاق حضور در محیط های مجازی می سازد (عطاران، ۱۳۸۱).

در همین راستا یکی از مشکلات عمده افراد ناتوانی در ابراز وجود است. این گروه از افراد از ابراز احساسات، افکار و نظرات خود به دیگران ناتوانند. ایشان اظهار می کنند قادر به دفاع از حقوق حقه خود نیستند و غالباً از سوی برخی افراد مورد سوءاستفاده قرار میگیرند و حس اعتماد به نفس و عزت نفس خود را از دست داده اند و در حضور جمع مضطرب و ناراحت هستند. بررسی ها نشان می دهد، یکی از مشکلات که تاثیر بازدارنده بر کارآمدی نوجوانان دارد و از شکل گیری هویت و شکوفایی استعدادها و قوای فکری و عاطفی آنان جلوگیری می کند مشکل در برقراری و حفظ ارتباط اجتماعی است. با این دیدگاه رفتارهای انسان، یک طیف را تشکیل می دهد، که یک سوی آن کمرویی و سوی دیگر آن پرخاشگری است که هر دو نوعی اختلال محسوب می شوند. ولی ابراز وجود در میانه طیف قرار گرفته است و ابراز رفتار صحیح حاکی از سلامت روانی است (فنسترهایم، وبر، ۱۹۷۹)؛ ترجمه: چینی، ۱۳۷۳).

بنا بر توضیحات ارائه شده، هدف پژوهشگر در این تحقیق در واقع بررسی تأثیر آموزش مؤلفه‌های ابراز وجود بر میزان احساس ایمنی دانش آموزان دختر مدارس هوشمند می باشد.

بیان مسأله

نوجوانی دوران نگاه کردن به دنیا به شکلی جدید ، متفاوت و دوران افکار و آرمان های جدید است، نوجوانی دوران تجربه کردن احساسات شدید حاصل از روابط عمیق برای اولین بار است . نوجوانی دوران رفتارهای مخاطره آمیز و هیجان خواهی ست . کنار آمدن با فشارهای زندگی، کسب مهارت های فردی و اجتماعی ، همواره بخشی از واقعیت زندگی انسان بوده و در ادوار متفاوت زندگی او به اشکال گوناگون تجلی یافته است . در دوره کودکی ، تعارض ها جلوه چندانی ندارد اما با افزایش سن و هنگام مواجهه با دشواری های ویژه سنین نوجوانی و جوانی ، کشمکش های درونی و محیطی بیشتر تظاهر پیدا میکند . در چنین شرایطی مدرسه به عنوان نهادی اجتماعی می تواند در زمینه کاهش این کمبودها نقش اساسی ایفا کند . از آنجا که همه کودکان و نوجوانان مدرسه را تجربه می کنند ، این نهاد می تواند درس هایی از زندگی را که ممکن است هرگز در هیچ جای دیگری به دست نیاورند به آنها پیشکش کند (فهیمی ، ۱۳۸۱) .

در جهان امروز ، باتوجه به پیچیده شدن فرآیند توسعه ، نیاز به آگاهی و دانش هر لحظه بیشتر شده است . تصور دستیابی به جامعه ای صنعتی و مدرن بدون سرمایه گذاری آموزشی امری محال می باشد . آموزش و پرورش یکی از نهاد های مهم اجتماعی است که با توجه به وظیفه خطیر پرورش افراد اجتماع ، مسئولیت عظیمی در غنی شدن هر چه بیشتر سرمایه های علمی و معنوی جامعه بر عهده دارد . نگاه گسترده به آموزش و پرورش به عنوان عامل موثر در به کمال رساندن انسان ها اهمیت این نهاد را بیش از پیش نشان میدهد . این نیروهای انسانی پرورش یافته ، توسط آموزش و پرورش می باشند که در زمینه های مختلف اقتصادی ، اجتماعی ، سیاسی و علمی ایفای نقش می کنند . بنابراین هر چه که یک کشور به آموزش و پرورش خود بها بدهد و آن را غنی تر سازد به بیراهه نرفته ، بلکه رشد و شکوفایی جامعه را تضمین خواهد کرد (ملکی ، ۱۳۸۲) .

در مدل جدید توسعه مبتنی بر دانایی محوری جوامع، نقش و جایگاه آموزش به عنوان یکی از مهم ترین ارکان هدایت کننده جریان گرایش به سمت دانش مداری و توسعه، جایگاه علم و اندیشه غیرقابل چشم پوشی است. در این بین مهم ترین ابزار و سرمایه جامعه برای دستیابی به توسعه،

سرمایه‌های انسانی است که قرار گرفتن این سرمایه‌های عظیم و بالقوه در مسیر کلی جریان هدفمند توسعه دانایی محور برای تبدیل شدن به نیروهای بالفعل و کارآ در سیستم دانش‌مدار جامعه در گرو آموزش‌های مبتنی بر استانداردهای توسعه در این مدل است (www.aftab.ae).

قرن ۲۱ میلادی، قری است که آثار تحولات و فراگستری هایش پیش از رسیدن خود آن، در جهان نمایان شد، قرن تحولات شگرف، پیشرفت‌های برق آسا، همگانی شدن عظیم اطلاعات و تولید و باز تولید مستمر دانش و فناوری علمی. عصری که در آن قرار داریم عصر اطلاعات^۱ می‌باشد، اطلاعاتی که هر لحظه چند برابر شده و به آسانی به تمام نقاط جهان منتشر می‌شود. رسالت سازمان‌ها به خصوص آموزش و پرورش در این عصر همگام سازی خود با سرعت تغییر و تحول در این دوره می‌باشد. در واقع و به عبارتی دیگر می‌توان گفت هر دورانی آموزش و پرورش ویژه خود را می‌طلبد و آموزش و پرورش آینده مبتنی بر دانایی و قوه تفکر و قدرت و خلاقیت است. مهارت‌های سطوح بالا، تغییر مداوم و سریع نوآوری‌ها، تنوع در آموزش، آموزش انفرادی، تصمیم‌های گروهی، توجه به نیازهای محلی و جمعی، رودررویی مستقیم با مسایل و حل فوری آنها به مدد اندیشه، استفاده از دانش و فناوری پیشرفته، آموزش از راه دور، استفاده از کامپیوتر و اینترنت و... از جمله ویژگی‌های آموزش و پرورش در قرن ۲۱ خواهد بود (عطاران، ۱۳۸۳).

کشور ما در حال حاضر دوران گذر خود را از موج توسعه‌ی، فناوری اطلاعات طی می‌کند و طبیعی است که بر اثر این موج با چالش‌های مختلفی مواجه شود. حوزه آموزش کشور نیز از این قاعده مستثنی نبوده و به تبع توسعه فناوری اطلاعات دچار تحولاتی شده است.

در همین راستا، آموزش الکترونیک یکی از مهم‌ترین کاربردهای فناوری اطلاعات است. امروزه بسیاری از مراکز آموزشی جهت تسریع و تسهیل سازی امور آموزشی به بهره‌گیری از آموزش الکترونیکی روی آورده‌اند (www.education-training.com).

به همین منظور، طبق شورای وزارت متبوع در سال تحصیلی ۸۴-۸۳، پایلوت مدارس هوشمند به آموزش و پرورش شهر تهران محول گردید. مدارس هوشمند به آن گروه از واحدهای آموزشی اطلاق می‌گردد که با استفاده از یادگیری الکترونیکی به صورت حضوری و با حفظ فضای فیزیکی مدرسه،

معلم، دانش آموز و با برخورداری از نظام آموزشی هوشمند و با رویکرد تلفیقی و جامع نسبت به ارایه خدمات آموزشی و پرورشی به دانش آموزان تلاش می‌کند. به عبارت دیگر مدارس هوشمند شامل اجرای درهم تنیده‌ای است که به منظور انگیزش حس کنجکاوی دانش آموزان و مشارکت فعال آنها طراحی شده‌اند تا با هماهنگ نمودن تلاش دانش آموزان، معلمان، مدیران، در محیطی جامع و تلفیقی، نسبت به برآورده نمودن تمامی نیازهای آموزشی افراد اقدام نماید. طبق تعریف، مدرسه الکترونیک عبارت است از مدرسه‌ای که قادر باشد از فناوری نوین اطلاعات و ارتباطات بیشترین و بهترین استفاده ابزاری و توانمندسازی را در جهت افزایش کیفیت آموزش و پرورش دانش آموزان به عمل آورد. طبعاً مدرسه الکترونیکی با مدرسه مجازی فرق دارد و در مدرسه الکترونیکی حضور دانش آموز الزامی است. مجری این پروژه «موسسه پژوهشی برنامه‌ریزی درسی و نوآوری‌های آموزشی» است. با گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات و ورود آن به محیط کاری جهان، شاهد ارتباط تنگاتنگ کاربرد این فناوری در سازمان‌ها و بهبود عملکردها و نیز دستیابی بهتر و سریع‌تر به اهداف سازمان‌ها بوده‌ایم. اولین نشانه این پدیده در اتوماسیون اداری و کاهش مکاتبات در ادارات دولتی طی دهه گذشته و تداوم و تکامل آن در قالب دولت الکترونیک و کاربرد فناوری اطلاعات در تجارت و همه سطوح لایه‌های سازمان و کلیه فعالیتها، و اخیراً در آموزش و پرورش تحت عنوان مدارس هوشمند دیده می‌شود (www.tehranedu.ir).

عوارض و پیامدهای نامطلوب حاصل از فقدان ابراز وجود بسیار متنوع است که یکی از این پیامدها اعتیاد اینترنتی و عدم احساس ایمنی ناشی از استفاده زیاد از این تکنولوژی ارتباطی است. در واقع پیچیدگی‌ها و شرایط و تحولات پرشتاب زندگی امروز در عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی نه تنها سازگاری‌های فردی و تعادل روانی و اجتماعی افراد را به هم ریخته، که بحرانهای اجتماعی و ناهنجاریها و جرایم سیاسی را در جوامع امروزی پدید آورده و در نتیجه امنیت اجتماعی را به مخاطره انداخته در ادامه باید افزود که امروزه علی‌رغم تغییرات عمیق فرهنگی و تغییر در شیوه‌های زندگی، بسیاری از افراد در رویارویی با مسائل زندگی فاقد توانائی‌های لازم و اساسی هستند و همین امر آنان را در برابر مسائل و مشکلات زندگی روزمره و مقتضیات آن آسیب‌پذیر نموده است. مهارت‌های زندگی، (توانائی‌های روانی اجتماعی) برای رفتار انطباقی مؤثر هستند، بدین ترتیب که افراد را قادر می‌سازند تا به‌طور مؤثری با مقتضیات و چالش‌های زندگی روزمره مقابله کنند (رئیس، ۱۳۸۴).

از جمله نیازهای اساسی بشر که در بیشتر نظریه ها و پژوهش های روان شناسی به آن اشاره شده است، نیاز به امنیت و داشتن احساس ایمنی است. اهمیت احساس ایمنی به حدی است که نظریه پردازان مختلفی از جمله گوردن آلپورت^۱، کارن هورنای^۲، اریک فروم^۳، هری استیک سالیوان^۴، ابراهام مازلو^۵، آردی لینک^۶، اریکسون و دیگران^۷، آن را مورد بررسی قرار داده اند.

اریک فروم سابق امنیت جویی را یک سابق جهانی معرفی می کند و می گوید نا ایمنی رابطه تنگاتنگی با زندگی انسان و حتی موجودیت او دارد.

مازلو (۱۹۷۰) روان شناس انسان گرا نیز به طبقه بندی نیازهای انسان پرداخت و یکی از مهم ترین و بنیادی ترین نیاز های انسان را نیاز به امنیت ذکر نموده است (به نقل از رضائی، ۱۳۸۱).

احساس نا ایمنی نه تنها انگیزه و محرک سودمندی نخواهد بود، بلکه استعداد های فرد را در روبرو شدن و حل کردن مشکلات و خطرات نیز محدود می نماید. ناهنجاری های روانی و رفتاری در انسان هنگامی شروع می شود که احساس نا ایمنی به شدت در وجود او حاکم گردد. این احساس به شیوه های مختلف بر مناسبات آنها با سایرین و نحوه زندگی های مختلف آنها تاثیر می گذارد. احساس نا ایمنی می تواند فرد را در فشار قرار دهد و مسایل و مشکلاتی برای او ایجاد می کند و حتی پیامدهای سوئی هم در بهداشت فردی و هم در ارتباطات اجتماعی برای او به ارمغان آورد (میلانی فر، ۱۳۷۰).

مازلو، نا ایمنی را یک نشانه عمده بیماری روانی می داند و می گوید: نا ایمنی هیجانی احساسی از طرد شدن، تنهایی، تهدید و اضطراب، ادراک خصمانه و مبهم از دنیا، عدم اعتماد، بد بینی، نارضایتی، تنش، عیب جویی، بی ارزشی، عدم امنیت، خود خواهی، خودمداری و انزوا است. تاثیری که احساس نا ایمنی بر انسان دارد، ایجاد حالت تنش و برانگیختگی و عدم تعادل است. این واکنش ها سبب می شوند که احساس نا ایمنی به حداقل تحملی تخفیف یابد. بدین ترتیب احساس نا ایمنی، به عنوان یک انگیزه نا مطلوب بر موجود تاثیر گذاشته است (مازلو، ۱۹۵۲؛ ترجمه: رویگریان، ۱۳۷۰).

به عبارتی ایمنی عبارت است از: ۱- آسایش خاطر ناشی از اطمینان شخص به ارضای

-
- 1 - Allport, G.
 - 2 - Horney, K.
 - 3 - Fromm, E.
 - 4 - Harry Stacksullivan
 - 5 - Maslow, A.
 - 6 - Laing, R.D.
 - 7 - Erikson, E. & et al.